

DOMA v klubovně

1/2020

ARCHA

ZPRAVODAJ O VÝCHOVĚ A VYUŽITÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ A MLÁDEŽE

Ta naše **KLUBOVNA** česká...

Klubovny malé, velké, naše, půjčené, pronajaté, v místě, kde jsme trpěni, vítáni, tiše tolerováni, hlasitě odmítáni, kam jsme (výjimečně) lákáni a kde o nás opravdu, ale opravdu hodně stojí.

Takové jsou!

Ve sklepích a přízemních prostorách bývají klubovny často. Na půdách a v podkrovních občas. Klubovničky se krčí na dvorcích, občas dokonce na lodi či ve věži. To je popsáno v literatuře a víme to od klasiků.

Naši tomíci v Brandýse mívali klubovnu dlouhá léta v altánu. Byla krásná. Jejich bratránci a kamarádi zase v ústeckém historickém domě na náměstí. Tam ji mají vlastně dodnes. A víte, kdy je vystěhovali? Na pár dní či týdnů? Když v téhle gotické klubovně točili slavnou scénu do filmu Kolja. Tu, ve které maminka nepodá ze svého bytčku (to je ta klubovna) projíždějícím Rusákům vodu!

Klubovna může být na faře, provoněná kadidlem. Roztocký TOM má klubovnu pod stropem tělocvičny. Už asi čtyřicet roků. Kdysi tam byl sklad kulis. Sokolové před válkou a po ní hráli v roztocké sokolovně divadlo a na místě, kde se schází parta tomíků, byly výpravné kulisy z Jana Husa či Zkrocení zlé ženy. Wodcrafteri kmene Walden mají klubovnu v podzemí nobl činžáku v Dejvicích. Je pěkná a slavná také tím, že do ní před pár lety přišla besedovat ministryně školství Kateřina Valachová. Byla taková veselá a její náměstkyně Kratochvílová také, ale to už je, minimálně u té druhé osoby, věc dávno minulé, vidíte.

Jsou klubovny levné, které osvícený majitel pronajme skautům, pionýrům nebo tomíkům za hubičku. Ví, že tam nebudou dělat alotria, a těší ho, že je nevyužívaný kus jeho domu užitečný. Že takovou klubovnu neznáte? Ano, jsou, ale mám pocit, že vedou ty drahé. Nejstrašnější je, když představení obce nebo městské části mají vhodné prostory k dispozici, ale licitují, navyšují nájem, dělají milosti. Holt neprošli žádným oddílem! Neseděli u ohně, nesušili týpka, nezdobili si stěny klubovny tím, co přivezli z tábora nebo našli na skvělé výpravě. Nevyhlašovali v klubovně bodování, neměli tam obstarožní gramofon a předválečná kamna, nezkoušeli kimovku, neposílali pětikorunu kolem dlouhého stolu – a teď, bouch dlaní na stůl i s pětikorunou – a nesmí to cinknout!

Neposlouchali v klubovně čtení z kronik a nehlásali rodičům moudra před tábory.

Ale takoví radní, ti žili falešně a prázdné dětství, ne?

Klubovny jsou zkrátka potřeba. Mají atmosféru dalek, zážitků, voní táborem a podlahu mají pokapanou od vosku z vánočních besídek. Scházejí se v nich kamarádi z oddílu a zažívají nejhezčí chvíle svého dětství. Milion takových chvilček!

Tomáš Novotný

Autor je šéfem tomíků. Klubovnu jeho (dávne) oddíly měly a mají dodnes. Pisatel těchto řádků pro její zachování vedl před více než pětadvaceti roky stohlavou demonstraci proti starosokolským konzervativcům, kteří z ní chtěli tomíky vyhnat.

foto: TN mezi tomíky, osmdesáté roky

Zpravodaj ČRDM o výchově a využití volného času dětí a mládeže

Registrace

Ministerstvem

kultury: MK ČR 8135

Tematická skupina 13/A8,

ISSN 1212 – 5016

Podávání novinových zásilek

povoleno Českou poštou, s.p.,

odštěpný závod Přeprava,

č.j. 1259 / 99 ze dne 29. 3. 1999

Redakce:

Jiří Majer – vedoucí redaktor

Adresa redakce:

Česká rada dětí a mládeže,

Senovážné náměstí 977/24,

110 00 Praha 1

tel.: 211 222 870

e-mail: archa@crdm.cz

IČO: 68379439

Grafická úprava, sazba a lito

Michala K. Rocmanová, akad. mal.

Tiskne REFOS, Praha

22. ročník

Toto číslo vyšlo v únoru 2020.

Fotografie z archivu ČRDM a jejich členských organizací.

Foto na titulní straně archiv TOM Veverk, Asociace TOM

Zpravodaj Archa je nekomerční tiskovinou, která není určena k prodeji. Tisk zpravodaje finančně podpořilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Podrobné informace ke zpravodaji Archa: <http://crdm.cz/archa>

Nejen STOVKY kluboven

Dopoledne. Je třeba zatopit ve zbrojnici. Odpoledne je hasičák! Do klubovny se vřítí dvacet dětí s vedoucími a pouštějí se do programu schůzky. Hrají se hry, připravujeme se na zkoušky odborností, zkoušíme vystoupení na blížící se valnou hromadu našeho sboru dobrovolných hasičů. Tak nějak přemýšlí jeden každý z tisíců vedoucích mladých hasičů.

Tak jako dobrovolní hasiči působí v celé naší zemi, tak v ní najdeme stovky hasičských kluboven. Ty tvoří zázemí nejen pro práci s dětmi a mládeží, ale pro veškerou naši spolkovou činnost. Jsou malé, velké, staré i nové. Každá z nich má jedinečnou podobu, každá z nich má svůj příběh, o každou z nich se stará nějaká dobrá dobrovolnická duše. Každá z nich je ve vzpomínkách a myslích mnoha hasičů, a to od těch nejmenších po ty nejstarší.

Když ale skončí školní rok, tisíce dětí a vedoucích vyráží na nejrůznější letní tábory. Odjíždějí do nejrůznějších tábořišť, rekreačních středisek nebo táborových základen.

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska disponuje úžasnou táborovou základnou v **Ústřední hasičské škole Jánské Koupele**. Ta leží v oblasti přírodního parku Moravice, v krásné lesnaté přírodě. Původně byl objekt součástí místních lázní, kterým poskytoval hospodářské zázemí (elektrárna, zahradnictví, prádelna) a byla zde ubytována část lázeňského personálu. Po druhé světové válce bylo místo dlouhodobě nevyužíváno. Až v roce 1974 jej zakoupili dobrovolní hasiči a už od roku 1976 slouží jako jejich vzdělávací zařízení a táborová základna. Kromě ubytovacích kapacit v centrální budově tu jsou také zděné a dřevěné chatky. Pro vzdělávací účely slouží dvě učebny. K dalšímu užítí je tu velký společenský sál a sportovní

sál. V areálu nechybí sportovní hřiště nebo lezecká stěna.

V průběhu roku se tam koná nespočet vzdělávacích kurzů pro dospělé hasiče, ale také tam probíhá hasičská Junior Univerzita, vzdělávání mladých záchranářů. Jejím cílem je žáky blíže seznámit – formou vysokoškolského studia, ale přitom praktickým a dle možností i zábavným způsobem – s přírodovědnou a technickou oblastí.

Junior univerzita má za cíl přesvědčit žáky, že přírodní vědy a technika, odborné předměty, jako je matematika, chemie, fyzika nebo biologie, jsou velice lákavé a perspektivní a jsou využitelné v praxi. Probíraná témata samozřejmě souvisejí s činností záchranářů. Junior univerzita pro mladé záchranáře je realizována ve spolupráci se středními školami a vysokou školou, kde se studují záchranářské obory, a přináší studentům možnost seznámení se s prostředím na těchto školách. Aktuálně ji absolvují žáci z Pardubického kraje. Své místo v programu akcí má také dvouletý vzdělávací kurz Univerzita dobrovolného hasiče.

V létě však patří „Jánky“ dětem. Nejen táborům, ale již 27 let také Letní škole instruktorů. Ta se zaměřuje na přípravu mladých lidí ve věku 15–18 let, kteří mají zájem o práci s dětmi a mládeží v kolektivech mladých hasičů. Tak na viděnou v některé z kluboven nebo v létě v Jánkách.

Jaroslava Čečrdlová
Sdružení hasičů Čech, Moravy
a Slezska

ARCHA 2020

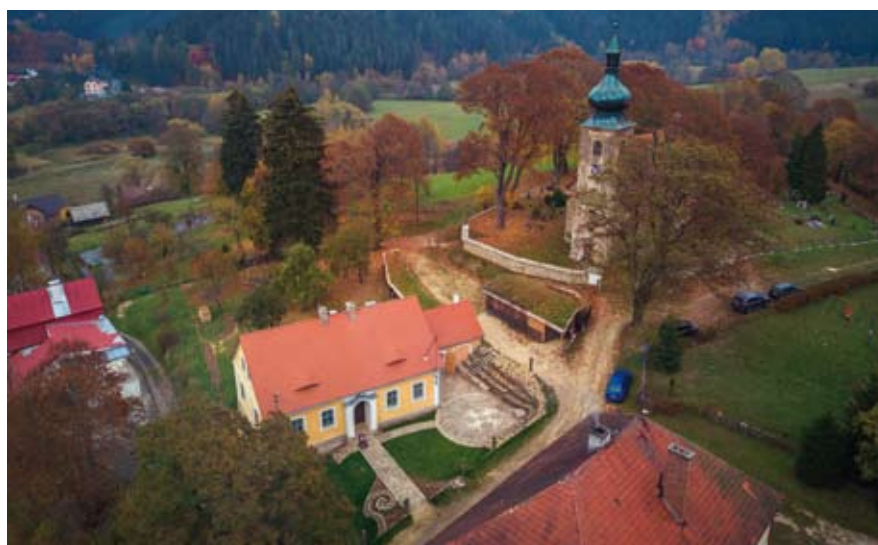
- **Doma v klubovně** – uzávěrka 17. 1. – rozesílka 21. 2.
- **To se zvládne** – uzávěrka 21. 2. – rozesílka 27. 3.
- **Krokobraní, cyklobraní, pádlobraní** – uzávěrka 27. 3. – rozesílka 5. 5.
- **Jak nevyhořet** – uzávěrka 8. 5. – rozesílka 12. 6.
- **Ohlédnutí za létem** – uzávěrka 11. 9. – rozesílka 16. 10.
- **Hodnotový azimut** – uzávěrka 30. 10. – rozesílka 11. 12.

Ligové základny a SYMBOLY

Mezi zásady života v hnutí lesní moudrosti patří například tyto: Táboření je prostý život omezený na skutečné potřeby a zároveň vyvrcholení pobytu v přírodě... Sezení v kruhu kolem táborového ohně je silným zážitkem, který spojuje všechny přítomné... Malebnost ve všem – to je poslední v řadě devíti

zásad, ale je neméně důležitá, neboť působí na podvědomé složky osobnosti a rozvíjí citové vnímání světa. A tak nejen v obřadech, kmenových zvycích, pestrých oblecích, ale i na ligových základnách se dbá o malebnost.

SYMBOL ČTYŘNÁSOBNÉHO OHNĚ na Faře v Michalových Horách

Loni otevřená základna Ligy lesní moudrosti (LLM) Fara v Michalových Horách prošla celkovou rekonstrukcí s důrazem na zachování co nejvíce autentických prvků. Objekt slouží nejen pro ubytování, ale také jako zázemí pro vzdělávací programy pro kmeny LLM, oddíly z ostatních organizací dětí a mládeže, ale i pro školní kolektivy a veřejnost. Kromě oprášených zašlých krás fary jsme realizovali i některé nové nepůvodní prvky, které mají za cíl původní účel objektu propojit s naší organizací a ideologií woodcraftu. Jsou jimi spirála připomínající Setonovu legendu o stoupání na horu a hlavně symbol

čtyřnásobného ohně v podobě mozaiky z přírodní kamenné štětové dlažby.

Woodcrafterský zákon, jehož symbolem je právě čtyřnásobný oheň, zní takto:

Čtyři světla, zažehnutá z velkého ústředního ohně, jsou krása, pravda, síla a láska.

Krása: Bud' čistý, silný a vždy ochraňuj přírodu.

Pravda: Mluv pravdu, bud' pokorný, hraj čistě podle pravidel.

Síla: Bud' odvážný, mlčenlivý a poslouchej.

Láska: Bud' laskavý, ochotně pomáhej, žij radostně.

Mozaika je skládána ze štípaných tmavších kamenů z kladrubského rohovce a bílých trachytových kamenů z nedalekého lomu Štenská. Kameny jsou kladeny nastojato do pískového lože. Mozaika má v průměru asi šest metrů a je viditelná dobrým teleskopem i z vesmíru.

Při příležitosti slavnostního otevření Fary – za účasti vnučky E. T. Setona Julie – byl do středu mozaiky obřadně uložen kámen z prvního woodcrafterského Setonova sněmoviště v Cos Cob nedaleko New Yorku. Uložený kámen pochází z těsné blízkosti „skály wakan“ o které se píše v legendární Setonově knize Dva divoši.

Přijďte si mozaiku prohlédnout na vlastní oči. Na Faře můžete strávit mnoho příjemných chvil odpočinku a woodcrafterské inspirace.

*Filip Chmel
místonáče LLM*

Více informací o možnosti ubytování naleznete na webových stránkách www.woodcraft.cz/fara

LIGA LESNÍ MOUDROSTI

je nezávislá samostatná organizace sdružující chlapce i dívky, muže i ženy každého věku se zájmem o woodcraft – výchovné hnutí, které vytvořil počátkem 20. století americký spisovatel, malíř, přírodovědec a pedagog Ernest Thompson Seton.

www.woodcraft.com
www.facebook.com/ligalesnimoudrosti

Klubovna a KNIHOVNA kmene Walden

V klubovně kmene Walden, která zároveň slouží jako „Woodcrafterské centrum“, se pravidelně scházejí nejen členové kmene Walden, ale využívají ji i další kmeny Ligy lesní moudrosti či jiné organizace. Pořádají tam různá setkání, promítání z cest, besedy, přednášky, workshopy a jiné akce. Významnou součástí Woodcrafterského centra je i jedinečná knihovna LLM, plná literatury s tematikou kultury severoamerických indiánů, přírody, etnografie apod.

Najdete v ní dobrodružnou beletrii pro děti i příručky her. Ale obsahuje také základní „bible“ woodcraftů a opravdové poklady, jako knihu *Walden čili Život v lesích* Henryho Davida Thoreaua, příručku *Příroda a životem k čistému lidství* od otce československého woodcrafterského hnutí Miloše Seiferta z roku 1920 nebo například řadu knih Ernesta Thompsona Setona v původních prvo-republikových vydáních. Pro milovníky indiánů a jejich kultury a historie jsou v knihovně například Fletcherovy *Indiánské zkazky a písně* (1925), *Indián v mládí* od Charlese A. Eastmana-Ohiyesy (1935), *Učebnice lakotštiny* a slovníky různých dalších indiánských jazyků, pro praktiky zas třeba *Stříhy na indiánské šaty a košile*. Pro zvědavé je v knihovně spousta přírodovědných atlasů, podle nichž určíte rostliny, me-

chy, lišejníky, stromy, léčivky, pavouky, ptáky či savce.

Knihovna je k dispozici zdarma všem členům LLM a mohou do ní nahlédnout i zájemci z široké veřejnosti.

Eva Beránková
kmen Walden

Fram: SCHODIŠTĚ S PŘÍBĚHEM

Jednou ze základů organizace Ligy lesní moudrosti je Fram – turistická ubytovna v nejvýše položené trvale obydlené osadě v Čechách – na Filipově Huti na Šumavě.

Při jedné hře pro děti, která byla inspirovaná polární výpravou Fridtjofa Nansena, se chata na chvíli proměnila na škuner Fram (norsky Vpřed). Název už chatě zůstal a její další zvelebování již bylo inspirováno lodním prostředím.

Bylo potřeba upravit dosluhující schodiště, a tak vznikl nápad provést to nově: „Schodiště bude ze dřeva a bude tam hodně lanoví. Trámy na stupně budou ručně tesané, aby tam každý člen naší organizace skrze širočinu mohl zanechat svou stopu.“ A tak se také stalo, tedy až na tu stopu každého člena. Z původní ideje, že si dobrovolníci z řad LLM vytesají svůj schod, nakonec bohužel sešlo. Na kurz tesání jsme dorazili pouze čtyři a za víkend šilené dřiny a velkých puchýřů a mozolů na rukou byly naše první čtyři trámy na schody shledány nepoužitelnými. Tuto část jsme museli přenechat profesionálové. Mistr Jan Kolář natesal potřebných 35 čtyřmetrových modřínových trámů. Trámy se poté dva měsíce máčely v podzemí bývalé vodárny nedaleko další ligové základny Fary v Michalo-

vých Horách, aby chytily trochu patiny, a staly se tak ještě odolnější vůči škůdcům. Rok vysychaly venku a další rok si zvykaly na nový domov v společenské místnosti chaty Fram. Schodiště je složeno z jednotlivých trámů na sobě ležících, čepovaných jen do původní obvodové roubené

stěny a vzájemně spojených pouze dřevěnými kolíky. V zrcadle nemá žádnou podpůrnou schodnici ani sloupek. Tento typ konstrukce je běžně užíván v klasicistních činžovních domech. Stupně bývaly v těchto domech však vždy kamenné. Dřevěné stupně mají totiž drobnou nevýhodu, neboť vlivem vlhkostních změn mohou měnit svůj objem. Drobné změny objemu jednotlivých stupňů mohou v součtu poslední stupeň zvednout i o několik centimetrů. Abychom tomu předešli, bylo nutné použít vyztužené, vyschlé a objemově velmi stabilní trámy. Proto bylo dřevo na konstrukci pečlivě vybíráno ze zimní těžby tři roky před realizací a skladováno výše uvedeným způsobem.

A povedlo se! Schody jsou již od roku 2018 v provozu a nejsou s nimi žádné problémy. Úpravu schodišťového prostoru a se-stavení schodiště z jednotlivých trámů se skvěle zhostila firma Lanostav, zabývající se obnovou historických památek, jakou je třeba i Kostnice v Sedlci u Kutné hory. Lanové madlo a ručně pletená síť byla dopletena členy Ligy lesní moudrosti při jedné z brigád.

*Filip Chmel
místonáčelník LLM*

Chatu Fram si můžete k ubytování zarezervovat a na schodiště se přijet podívat i vy: www.chatafram.cz

DOMEČEK – Srby Tuchlovice

Naši základně v Srbech říkáme jednoduše „Domeček“, což vystihuje přesně to, k čemu nejčastěji tahle základna slouží. Je domečkem – tedy teplým, suchým a čistým zázemím pro náš kmen, pro skupiny z jiných oddílů či kmenů, pro děti z lesní školky. Umožňuje se v něm usušit a zahrát po dni stráveném venku, uvařit si, zahrát si hry.

Domeček je zajímavý svým umístěním na břehu Turyňského rybníka. Kdo tam jezdí častěji, jistě si zamiluje západ slunce nad rybníkem, mlhu válející se po hladině, šedivé mraky, které se v hladině odrážejí, nebo křik volavek hnízdících na protějším břehu. Domeček užíváme sedm let. Předtím to byl obyčejný rodinný dům. Po smrti poslední majitelky, která neměla

žádného dědice, připadl státu. Od pana starosty jsme dostali asi týden na rozmyšlenou, zda domeček chceme do užívání jako neziskovka, nebo ne. A protože se takové výzvy těžko odmítají, šli jsme do toho. Domeček i zahrada byly v dezolátním stavu. Prostory – hlavně zahradu – jsme užívali od počátku. Dva měsíce po podpisu smlouvy se tam konal první příměstský tábor. Většinu zahrady jsme upravili svépomocí. S obcí máme velice dobré vztahy, a tak celkovou rekonstrukci domu podle našich představ zajistila obec (zejména díky státní dotaci). Takže teď jsou tam k užívání dvě klubovny s dřevěnou podlahou, krásnou starožitnou skříní, kamny na dřevo. V podkroví je prima prostor na spaní. Domeček spravují woodcrafteri, takže nechybí propriety, jako je woodcrafterská vlajka, kmenové sněmovní

roucho, kožené štíty jako vzpomínka na jakousi akci, fotky z našich táborů.

*Kateřina Fařvová – Trnka
kmen Jestřábi*

Táborová základna KADOV

Mezi srdcovky našich vodácko-turistických oddílů patří základna na Kadově. Poblíž rybníka Krčový již více než třicet let probíhají nejen letní tábory, ale i víkendové akce pro dětské oddíly nebo různá soustředění a kurzy pro starší vedoucí.

Vše začalo nenápadně v roce 1982, kdy tehdejší pionýrská skupina pod Okresním domem pionýrů ve Strakonici hledala vhodné místo pro nové tábořiště. A protože se vedoucím už z dřívějška líbila krajina Blatenska, zamířili nejdříve tam. Pátrali především po místních JZD, neboť těm vytipované louky většinou patřily. Měli štěstí: v JZD Kadov jim nabídli prostor nedaleko od obce. Kromě slíbené výpomoci při sklizni brambor si vedoucí JZD i představitelé obce od zapůjčení slibovali, že tak vystřadí partu starších trampů, jež tam jezdívala. V roce 1982 tedy proběhl na kadovském tábořišti první dětský tábor. Podmínky byly z počátku velmi polní. Jídelnu tvořila plachta na dřevěné konstrukci, pláty na kamna byly vyřazené z hospody, jediným ukládacím prostorem byla maringotka. Základně chyběl zdroj pitné vody a musela se dovážet. A bylo nutné se domluvit na lednici a skládku na potraviny ve vesnici. Je až symbolické, že svůj domov našly vodácké oddíly ze Strakonice právě v Kadově – když si název obce přečtete po pozpátku, dostanete slovo „vodak“.

Strakoničtí vodáci tam zakotvili natrvalo a dodnes své hlavní letní působiště nezměnili. Od počátku se vedoucí a instruktoři snažili tábořiště vlastními silami vylepšovat, jak jen to šlo. Nejdříve se povedlo postavit stálou kuchyň, později i zastřešenou jídelnu. Problém s vodou se vyřešil vyhloubením dvou studní, které dnes nahrazuje vrt, na nějž je napojeno čerpadlo. Tábořiště potřebovalo i zázemí k uskladnění materiálu, stanů a podsad. Zároveň vyvstávala potřeba hlavního stanu, kde by probíhaly porady, příprava programu apod. Problém vyřešilo postavení tzv. „Starého srubu“, jehož základem se stala vyřazená dřevotřísková konstrukce. Tradičním znakem Kadova je táborová brána. Dřevo však nepatří mezi věčné materiály, proto bylo nutné vždy po asi deseti letech budovat bránu novou. A tak vždy nová vodácká generace zanechala na tábořišti svůj odkaz. „Nový srub“ se stavěl v letech 2003–2004. Hlavní část práce odvedla firma, vodáci se účastnili hlavně pomocných prací. Objekt bohužel v roce 2007 vy-

hořel. Od roku 2008 ale již srub opět plně funguje, a umožňuje tak celoroční využití základny. Má kapacitu okolo 50 míst a kamna se dá rychle vytopit i v zimě.

Zatímco dětský člen některého ze tří strakonických vodácko-turistických oddílů navštíví Kadov jednou, dvakrát do roka na víkend a v létě na tři týdny tábora, vedoucí na Kadově tráví delší čas: během roku probíhají brigády na dřevo, před táborem zase tzv. přípravy. Vedoucí ale na základně samozřejmě jenom nepracují, využívají její prostory i k různým oslavám, kulturním akcím apod..

Kadov je pro nás ze strakonického vodáka sdruženého v TK Podskalí srdcovka a nedáme na něj dopustit. Kdo nenasál jeho genius loci, když se ráno snáší na tábořiště pára z rybníka, nebrodil trávou mokrou od rosy, z úst nevypouštěl obláčky do studeného vzduchu, jda zatopit do kuchyně, ten to asi nepochopí, ale řada generací z našich oddílů ví...

*Libor „Hromada lidí“ Staněk
Vodácko-turistický oddíl
Podskaláček Strakonice*

Tomické CHALUPY

Chalupy a klubovny – to prostě k oddílům Asociace TOM patří tak nějak odedávna.

O klubovnách píše v úvodníku tohoto čísla Archy Tomáš Novotný, šéf tomíků, bohužel rozsah tohoto časopisu nedovoluje víc místa, a tak s těžkým srdcem vybírám pár ukázek, které snad přiblíží atmosféru alespoň některých tomických základů. Tomické chalupy jsou nalézány, získávány a opečovávány s láskou, prostě srdcovky. Přibývají postupně už řadu let, a tak jich tomíci nabízejí nejen svým oddílům již víc než patnáct. Možná je to dáno tak trochu historicky: už členové Klubu českých turistů budovali před více než sto lety chaty a útulny po celé republice. Bez možnosti celoročního ubytování by měli turisté svá putování po vlasti přece jen těžší, a hlavně dražší. Základny tomické, tedy patřící Asociaci turistických oddílů mládeže, mají navíc ceny mírné, pro oddíly tomíků a další dětské organizace přátelské.

Na webu a-tom.cz se dočtete, že: „Asociace TOM nabízí oddílům i široké veřejnosti ubytování v patnácti objektech po celé České republice.

Opárenský mlýn v Českém středohoří, světnice s pecí a mlýnské kolo

Kusalíno ve Vsetínských vrších

Nabídka je pestrá, vyrazit můžete na horskou usedlost, malebný mlýn nebo sroubek v Posázaví.

Tomické základny jsou solidně udržované a dobře vybavené objekty...

Ano ano, a nejen to. Většina tomických základů má svůj zajímavý příběh, svoji historii a svůj typický charakter. Při jejich opravách a údržbě jsou zachovávány původní technologie, dbá se na ráz starobylosti a dobové vybavení. A tak se ve starých roubenkách ohřejete na peci, uvaříte na kachlovkách, jinde můžete obdivovat (a používat) historickou vanu, starodávná skleněná svítidla a porculánové vypínače.

Na Opárenském mlýně tomíci (s využitím státních i evrop-

Herberk Ferdinanda Dobrotivého ve Sloupu z výšky a jeho herna

ských dotací) dokázali postupně opravit kromě budov dokonce vodní náhon, instalovat nové mlýnské kolo, a v loňském roce tam zprovoznili malou vodní elektrárnu! Součástí některých základen jsou i originální hry, vodní či větrné hrátky a kvízy z dílny pánů Skočka a Paláta, tomických vedoucích (o jejich Vrtuli se píše v této Arše jinde).

A všechny základny spojují jednotící a přitom různorodá výtvarná loga od Jiřího Choura, taktéž tomíka a dlouholetého redaktora časopisu Tomík.

Roubenka v Dědově nedaleko Broumovských stěn

Obdivuhodné jsou také každoroční brigády „mladých“, -náctiletých tomíků a mladých vedoucích, kteří se sjíždějí na chalupy naštípat dřevo, vyčistit okapy, umýt okna a parapety, důkladně uklidit uvnitř, a ještě se přitom stihnou bavit.

Michala K. Rocmanová
foto archiv Asociace TOM

Tři chalupy na Polaně na Valašsku u Velkých Karlovic

chalupy.a-tom.cz

Domek v Janově nad Nisou v Jizerských horách

DOMA u pionýrů

Po celé republice je více než pět set pionýrských oddílů, sto otevřených volnočasových klubů a každé léto proběhnou zhruba čtyři stovky táborů. To vše představuje v součtu opravdu velké množství kluboven a základen – jedna srdcovka vedle druhé. Tady je několik zajímavých příkladů a nových přírůstků.

Tuláci už mají domov

Není to tak dlouho, co Pionýrská skupina Tuláci z Klatov ještě dělala skutečnou čest svému jménu a neměla vlastní „střechu nad hlavou“. Teď už ale ví, že mít a nemít klubovnu, to je neskutečná změna. Má totiž vlastní prostor v dlouhodobém pronájmu a díky vstřícnosti DDM v Klatovech se neustále zvelebují. Dostala např. novou podlahu (která se již nebude propadat) nebo fasádu (díky které již není pro oko „ruina“, ale důstojné a pěkné místo). Sice je tulákům někdy malá, ale i tak ji vnímají jako obrovský dar a „luxus“.

To ale není vše, díky své nové klubovně se cvičí v pracovních dovednostech, které se pro život hodí. Opravují si ji totiž z velké většiny sami, takže jsou z nich tesaři, zedníci, natěrači, obkladači, stavební dělníci, zahradníci... A práce je zatím pořád dost.

Spolkový dům v Hamrech nad Sázavou

Příběh klubovny v Hamrech nad Sázavou začíná smutně. Po smrti majitele pana Vajgrta připadl domek s číslem popisným 117 obci a od ní k užívání v roce 1977 místním pionýrům. Ti za pomoci hasičů a svazáků opravili omítky, obložení,

vyměnili okna a rozvedli elektřinu. Dům, ve kterém byla jen jedna místnost s kamny, studená voda a žádný záchod, se tak stal útočištěm několika generací dětí. Ve spolupráci s DDM zde vznikl vodácký oddíl, který našel útočiště v půdních prostorech. Pionýři si domek vybavili a v průběhu čtyřiceti let podle potřeby i za přispění obce opravovali.

V roce 2017 došlo, po požadavku pionýrů na opravu střechy, k zásadnímu rozhodnutí. Malá chaloupka byla během tří týdnů vyklizena a poté srovnána se zemí. V červnu roku 2018 začal na stejném místě růst zcela nový Spolkový dům, který byl dokončen na přelomu roků 2019/20.

Spolkový dům s novým číslem popisným 478 byl slavnostně otevřen a předán k užívání prvním nájemcům – pionýrům z Pionýrské skupiny Údolí slunce, Hamry nad Sázavou v sobotu 18. ledna 2020.

Rozzářená klubovna

Když se na Pionýrské skupině Za Vodou v Josefově rozmýšleli, jak zkrášlit svou klubovnu, rozhodli se pořídit roli pionýrské látky. Ta posloužila pro výrobu sedáků na dřevěné lavičky, na závěsy, na potažení nástěnek, a ještě zbylo na ušití několika polštářků. Klubovna se pionýrskou látkou nádherně rozsvítila a hned je v ní veseleji a tepleji.

Dost místa pro tvořivé děti

Tak už se to rýsuje. Oddíl Trilobit Pionýrské skupiny Jince má ve své nové klubovně vymalováno a začal vybavovat svou

vysněnou dílnu. Ještě se čeká na nábytek na míru, a je možné otevřít. Nové prostory budou sloužit jako dílna a sklad pro tvořivé dílničky školáků, ale i maminek a předškoláků, které pravidelně

pořádá Pionýrská skupina Jince od roku 2017.

Medvědí základna obklopená vlky

Vlastníkem táborové základny ve Sloupu v Čechách (nebo spíše v lesním porostu cca 1 km severovýchodně od Sloupu směrem k obci Lindava) se nedávno stala pražská Pionýrská skupina Veselí Medvědi a s tím základna získala i nový název – Medvědín. Noví páni ji nejen začali pořádně využívat, ale také ji celkově zvelebili, vybudovali hřiště na malou kopanou a odbíjenou, lesní tělocvičnu. Bránu vyzdobili dřevěnými sochami medvědů. Navíc tu loni proběhl první ročník hudeb-

ního festivalu Sloupský Folkytonk. A aby toho nebylo málo, zpívajícím folkařům mohli klidně přizvukovat vyjící vlci, kteří se po mnoha letech objevili v okolních lesích...

*Připravil Jakub Kořínek, Pionýr
foto archiv Pionýra*

V KLUBOVNĚ skoro jako doma

Už mi to připadá jako věčnost, když jsem v šestnácti letech obcházel – jako vedoucí nové skautské družiny – se svými kluky Třebíč ve snaze najít v nějaké zahradní chatce nebo sklepě vlastní klubovnu. Po vzoru Rychlých šípů, Devadesátky a dalších románových oddílů či klubů jsme toužili po kousku místa, kde bychom si udělali vlastní svět. Vlastní klukovský svět, který bychom si zařídili k obrazu svému, pomalovali zdi, sehnali nebo vyrobili nábytek a vyzdobili si ho podle svého. Svět, kam bychom utíkali trávit společné chvíle... Klubovna pro nás byla druhým domovem, kde jsme byli každou volnou chvíli.

Řeklo by se, že dneska je jiná doba. Mohlo by to vypadat, že místem „setkávání“ dnešních dětí není klubovna, ale sociální síť. Že druhým domovem je mobil připojený k internetu. Opak je ale pravdou.

Dnešní děti jsou vlastně úplně stejné, jako před třiceti lety. Stejně jako my chtějí patřit do party kamarádů, stejně jako my touží po dobrodružství a uznání. A stejně tak chtějí mít svoje útočiště. Místo, kam se dá uniknout z obyčejného světa. Je pravda, že tohle všechno najdou na zmíněných sítích. Na nás ale je dát jim alternativu. A tou je oddíl a jeho klubovna. Ani sebelépe zařízená

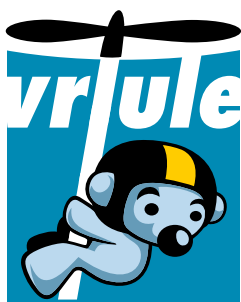
klubovna s partou kamarádů nemůže nahradit domov. Může ale být skvělým místem pro všechny generace. Proto si naše klubovny hýčkejme.

Je jedno, jestli je ve sklepě, nebo jestli je to půjčená místnost někde ve středu volného času. Kousek toho „alternativního domova“, kam se budeme rádi vracet a kde se budeme cítit dobře, můžeme udělat kdekoli. Potřebují to nejen děti v našich oddílech. Neméně důležité je podobné útočiště i pro naše dobrovolníky. Krásná a útulná klubovna není sama o sobě spásou. Je ale důležitou součástí naší práce s dětmi. Našeho působení na ně. Je téměř nezbytnou součástí alternativy, kterou dětem nabízíme. Je bezpečným přístavem v dnešním rozbouraném světě. Místem skutečných setkávání a skutečných dobrodružství...

*Jan Burda
Rada dětí a mládeže kraje Vysočina*

VRTULE se stěhuje

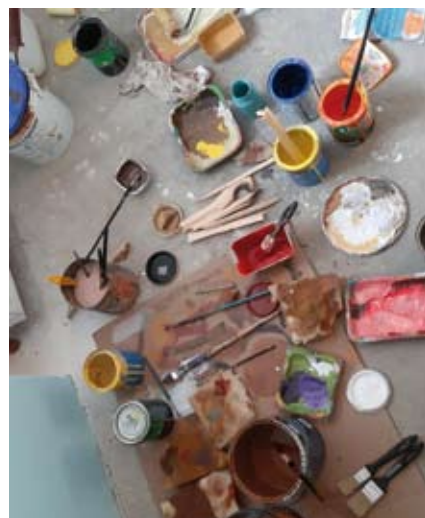

SVĚT HER A POZNÁNÍ

Vrtule – svět her a poznání působí ve Valašském Meziříčí již patnáct let. Postupně se z jedné místnosti rozrůstala a rozšiřovala. Dlouhá léta sídlila poblíž náměstí nad kavárnou Mamulka.

Je podzim 2019 a Vrtule se stěhuje!

Stěhuje se do krásných prostor bývalé krásenské radnice – Masarykova 90. Makáme, spěcháme, kvalitujeme, aby dům plný her mohl uvítat první návštěvníky. Vrtuli provozuje turistický oddíl Zlaté šípky.

VRTULE se točí v novém

Kalendář na stěně hlásí 30. listopadu, datum je zakroužkováno červenou fixou. Chodník před bývalou krásenskou radnicí se začíná plnit zvídavými dětmi a dospělými.

Hodiny na věži právě odbily třetí hodinu odpolední. Budova však stále zůstává zamčená, červená stuha nepustí nikoho dovnitř. Když tu oči všech nedočkavě přešlapujících upoutá skupinka trumpetistů. Slavnostní fanfára vše startuje.

Pan starosta nás seznamuje s historií budovy, která sahá do 16. století. Vystřídala se tady městská radnice, šatlava, škola, městská knihovna – a teď Vrtule! Všichni přítomní z Valmezu, Bystřice, Roztok, Prahy a dalších koutů naší země, radostně tleskají. Teď už zbývá jen přestříhnout pásku.

Tři, dva, jedna, start!

Dveře Vrtule se otevírají dokořán!

Hned při vstupu návštěvníky vítají optické klamy a hříčky. Jedna z nejvíce očekávaných atrakcí Krtkovo bludiště se skrývá hned v další místnosti. S baterkou v ruce se děti vrhají prozkoumat tajuplná zákoutí a spleť chodbičky. Ve Vrtulí hračkárně, obchůdku, jenž nabízí desítky deskových her, hlavolamů a hraček, mnozí nakupují vánoční dárky.

Jak se dostat o patro výš?

Lze jít samozřejmě po schodech, zvědavé a hravé děti a dospělí však raději volí dobrodružnou cestu tajemnou věží. Hned u východu z věže je vítá kavárnička. Krátké občerstvení přijde vhod, a znovu rychle do víru, je toho ještě spousta na objevování. Deskové a karetní hry, záložné hlavolamy, weykick fotbálek, Hrejsčí hry, postřehové hry, Hravé opice, Jungle speed, zábavné panely představující náš kontinent, fotoateliér, hraví stavitelé...

A co slibovaná obří postel?

Ta je dominantou útulné podkrovní místnosti. Rodičové na chvíli spočinou a své ratolesti nechávají pohoupat na obřím koníkovi.

Kreativní děti využívají možnosti tvořivých dílniček, malují hrnky, tašky, trička i dřevěné kočky.

Přijďte navštívit Vrtuli do Valmezu i vy se svým oddílem, rádi vás provedeme! Nudit se nebudete!

Ivo Hop Skoček

TOM Zlaté šípy Valašské Meziříčí

www.zlatesipy.cz/vrtule

NÁPADY od Poutníků

Strom Březových lístků

V pražském oddíle Poutníci si uvědomujeme sílu rituálů. Zvláště pak těch, které přesahují hranice našeho kolektivu. Jedním zvláště důležitým rituálem je udělování Březových lístků, kterými ocením náročnou dobrovolnickou činnost vedoucích. Je však poměrně obtížné tuto ojedinělou zkušenost a její důležitost předat mladším dětem. Velice dobře nám fungovaly osobní příběhy, kdy každý vedoucí během jednoho bloku na táboře představil svůj Březový lístek a povyprávěl o tom, za co ho obdržel a co pro něj znamená.

Bylo to pro všechny zúčastněné velkou hodnotou. A to jak pro děti, tak pro dospělé. Aby však systém Březových lístků žil, tak je nutné ho připomínat po celý rok. V klubovně jsme měli malbu stromu, který neměl plody (klasika – starší děti nedokončili rozdělání). Ve chvíli, kdy jsme se s naší vedoucí Martinou Synkovou domluvili na tom, že bude mít na starost klubovnu co do koordinace a hledání zlepšováků, přišla Martina s nápadem, že by strom mohl ožít a působit veseleji. A strom Březových lístků byl na světě! Každý týden mají děti i vedoucí na očích jeho lístky, v nichž jsou zapsána jména jejich nositelů. Ve chvíli, kdy někdo získá lístek, slavnostně se může podepsat a každý vidí, jak se strom plní Březovými lístky, a zná jejich hodnotu. A že to vznikalo postupně je důvodem, proč na obrázku není bříza. V létě ale budeme klubovnu malovat. Tak uvidíme. Každopádně strom s lístky jistě v klubovně ponecháme!

Ondřej Turek – Opičák
Mladí ochránci přírody, oddíl Poutníci

Nejen Mapa zážitků

V klubovně Poutníků by se našlo ještě pár dalších vychytávek. Ondřej Turek je popisuje takto:

Tak například místo **projekčního plátna** máme roletu z IKEA. Rozdíl je v ceně, a nemalý.

Na zdi máme **mapu republiky**, na které jsou označena navštívená místa. Fotky jsou z akcí oddílu. Všem to připomíná, co jsme prožili.

Knihobudka – klubovnou proudí i veřejnost a docela si ty knížky lidi berou.

Pak tam máme **Bednu**. Něco nepotřebuješ? Hodíš to tam a pošleš do druhého kola. Kdokoli si to může zadarmo vzít.

Tyče na kostýmy a pod nimi bedny, co se nerozpadnou.

A poslední věc – **háky**. Máme je ve dvou místnostech pod stropem a je to skvělá věc, ušetří hromadu místa. Na kola, lana a tak dále. Podle mě je to druhá nejlepší věc v klubovně. První jsou **skládací židle**.

Jo, a pak je taky super mít **vlastní dílnu...**

Další inspiraci pro vedoucí naleznete na stránkách <http://oddilpoutnici.cz/> inspiruj-se

Středisko ekologické výchovy Kaprálův mlýn u Brna je asi největší skautskou základnou u nás

Skautské ZÁKLADNY

Skautská webová databáze základen obsahuje přes tři stovky položek – kluboven, chat a chalup i tábořišť, o které jsou skauti ochotni se podělit. Většina kluboven a základen je v majetku a správě jednotlivých

středisek nebo oddílů. Klubovny jsou během týdne využívány na oddílové a družinové schůzky, o víkendu si některé může půjčit jiný oddíl na přespání. Jsou malebné a různorodé – stejně jako stavby, kde se nacházejí, počínaje domečky a chatami

přes sruby až po prvorepublikové vily. Své kouzlo mají i názvy některých z nich: Seleška, Kukačka, Švýcarák, Dřevomorka, Měsíční údolí, Pavučinka, Tortuga, Celnice, Dřevěnka, Sýpka, Zdenka, Štičí vila...

Oddíly využívají každoročně v létě také několik stovek tábořišť, na vlastních nebo půjčených pozemcích; většina skautských táborů se staví na zelené louce a nemá žádnou trvalou stavbu.

-mkr-

foto archiv Junáka – českého skauta a weby základen
krizovatka.skaut.cz/skautske-zakladny

Základna Skautského centra Domašov byla za první republiky ozdravovnou

SUD – Skautský Univerzální Dům v Jindřichově Hradci a jeho úklidová vychytávka

Štičí vila v Hradci Králové je malinký domeček s vodáckou klubovnou, kde přiložil při rekonstrukci ruku k dílu i každý malý plavčík

Mezinárodní skautské středisko Tortuga v Nymburce slouží (nejen) vodním skautům.

V podkroví se spí pod modrou oblohou

PŘÍBĚHY: Kristýna a Švýcárna

*Příběhy malé
a velké chaty,
které se díky
Brontosaurům
probraly k životu*

Příběh chaty KRISTÝNY

Stálo to tisíce a tisíce hodin dobrovolnictví, ale stálo to za to!

Od roku 2003 má Základní článek Hnutí Brontosaurus BRĎO Vlkani Mikulčice ve správě chatu Kristýnu ve Filipově údolí na úpatí Bílých Karpat. Budova má dlouhou historii. Za 2. světové války ji postavila německá celní správa jako opěrný bod při ochraně tehdejší hranice mezi Protektorátem Čechy a Morava a Slovenským štátem. Po válce objekt využívaly Státní lesy a zhruba v 70. letech byla chata a přilehlé pozemky poskytnuty k využívání Pionýrské skupině ve Strážnici. Rekonstrukci zastavily události v roce 1989. Chata

se přestala využívat, objekt byl volně dostupný, mládež z přilehlých obcí zde pořádala oslavy, přebývali bezdomovci i běženci. Do chaty se ve zhruba čtrnáctiletém období zakousl zub času a postupně zchátrala.

Díky naší občasné spolupráci s DDM ve Strážnici jsme se dozvěděli o neutěšeném stavu budovy a začali jsme vyjednávat o podmínkách pronájmu, postupu oprav a následného využívání. V únoru roku 2005 jsme uspořádali první brigádu. Z objektu bylo vyvezeno několik stovek kilogramů odpadků...

V průběhu roku 2006, díky realizaci projektu podpořeného Jihomoravským krajem, proběhlo technické zhodnocení objektu zahrnující zejména rozšíření sedlové střechy nad zděnou přístavbu, montáž střešních oken, zateplení, obložení dřevem a nátěr přístavby. Přibyla půdní vestavba k ubytovacím účelům, sociální zařízení a nová kamna a systém ohřevu užitkové vody. V roce 2007 jsme se věnovali

opravám v přízemí chaty a pořízení vnitřního vybavení, na což jsme využili příspěvek od MŠMT.

Odhodlání a píle dobrovolníků nejen z řad Hnutí Brontosaurus bylo obrovské. Uspořádali jsme téměř sto brigád a odpracovali tisíce hodin. Na podzim 2007 se uskutečnil první víkendový pobyt našich oddílů. Od jara roku 2008 začali chatu navštěvovat dětské oddíly z organizací HB, Junák, YMCA, Pionýr, ČSOP. Sdružení Život trochu jinak tam uspořádalo vícedenní pobyt pro nevidomou mládež. Práce na chatě však z daleka nebyly u konce. Každý rok jsme na chatě něco opravili nebo vylepšili. O prázdninách jsme začali pořádat pracovní prožitkový tábor s názvem Za tajemstvím Filipova údolí pro mládež z celé České republiky. Pustili jsme se do obnovování louky pro podsadové stany. Zaměřili jsme se i na okolí chaty a péči o ochranu okolní přírody.

Na základě zkušeností a zpětných vazeb od vedoucích, kteří chatu navštívili, jsme v roce 2014 podali na JMK

a MŠMT projekt na závěrečnou etapu oprav. Většina podlah v přízemí dostala nové povrchy, rozšířili jsme solární systém a osvětlení v místnostech, vytápění objektu zajišťuje krbová vložka s rozvodem teplého vzduchu po celé chatě.

Postupnou realizací všech projektů bylo završeno úsilí dobrovolníků, kdy se ze značně zdevastovaného objektu podařilo vybudovat kvalitní a funkční základnu pro pobyt dětí a mládeže pro krátkodobé i dlouhodobé pobyty v přírodě. Hodnota odvedené dobrovolnické práce na opravách chaty i péči o okolí významně převýšila investované finanční prostředky, ale přinesla ale i něco navíc. To, že si všichni, kdo přijížděli pomáhat – naši členové, přátelé, kamarádi z dalších spolků – chatu a její okolí zamilovali, a naše společná motivace o ni dále pečovat a vylepšovat ji je obrovská.

Chata nabízí romantiku místa mimo civilizaci, bez mobilního signálu, v lůně krásné přírody. Je to objekt, jehož provoz je maximálně ekologický. Zároveň je to však místo se solidním zázemím a komfortem např. i pro vzdělávací akce – to díky mnoha drobným technickým vychytávkám, které vymýšlejí naši nadšení dobrovolní správci a kombinují je s moderními technologiemi.

Chata Kristýna ve Filipově údolí tak v plném rozsahu a celoročně plní náš cíl – funkci Centra aktivit v přírodě pro děti a mládež. A že jej plní dobře, dokazují víkendy i prázdniny obsazené zážitkovými i dobrovolnickými akcemi pro děti, mládež i vzdělávání dospělých.

*František Novotný
hospodář Brdo Vlkani*

Příběh ŠVÝCÁRNY

Uprostřed hvozdů Moravského krasu se nachází hluboké mystické Josefovské údolí, a uprostřed něho, poblíž prastaré, pověstmi opředené, svatyně Býčí skála, stojí již více než 200 let objekt Švýcárna. Ten nechali postavit Lichtenštejnové pravděpodobně v době, kdy v tomto údolí vytvářeli předchůdce Lednicko-valtického areálu. Tehdy Švýcárna sloužila pravděpodobně jako železitá lázeň. Avšak na konci roku 2006, po šesti letech snah objekt získat od Fondu dětí a mládeže v likvidaci, na základě výběrového řízení, byl stav hlavní budovy v žalostném stavu a okolní budovy byly neprovozuschopné nebo v rozvali-

nách. Do objektů zatékalo a na střeše hlavní budovy byly trámy napadené červotočem, hnilobou, dokonce i dřevomorkou. Začala se opravovat budova za budovou a v současnosti stojí již šest budov: historická budova Švýcárna a Seník, budova zadního traktu a bývalé kuželny, budoucí kovárna a budova nového lesního baru (zvaná Dobrodomek). Naše práce byla oceněna nejen několika prvními místy v soutěžích, ale i 1. a 3. místem v soutěži nejlépe opravované kulturní památky Jihomoravského kraje a speciální cenou odborné poroty za soustavnou odbornou rekonstrukci areálu.

Areál se snažíme rekonstruovat nejen po památkové stránce, ale využíváme i postupy a principy ekologického přírodního stavitelství. Objekty vytápí dvě kotelny na biomasu (dřevo a peletky), zateplení je převážně z technického konopí a lnu, část budov má dvojitý rozvod vody, odpad je sveden do biologické čistírny, na jedné z budov je mechová střecha, v budovách jsou převážně hliněné omítky. Na rekonstrukci se snažíme používat již jednou použitý stavební materiál, tedy staré trámy, cihly, půdovky apod. Co nejvíce stavíme z přírodních materiálů, jako je dřevo, kámen, technické konopí, hlína (hliněné omítky).

Areál Ekologického volnočasového centra Švýcárna se postupně stal zázemím nejen pro klasické brontosauří akce, ale vznikla tam i většina zahraničních akcí Hnutí Brontosaurus, a také seberozvojové, duchovní a šamanské akce. Probíhají tam například semináře AkroJógy, Improvizačního divadla, přechody přes žhavé uhlí, REIKI atd. Také jsou tam pořádány pobyty pro školy i s výukovými programy, jako ekologie nebo stará řemesla. Jedním z posledních projektů je i vybudování samoobslužného lesního baru s lesní útulnou „U poustevníka Jáchyma“.

Na tom všem se do současnosti podílelo tisíce dobrovolníků nejen z ČR a desítky zaměstnanců. A také lidé, kteří nám stále fandí a věří nám. A tak o nás napsali, že tam povstal Fénix z popele. Je krásné pozorovat rodinky, které se tam zastaví a máma nebo táta řekne: „Tak tamtu zídku, ten plot nebo ten domek jsem pomáhal rekonstruovat i já.“

*Robert Kubáň
předseda ZČ HB Modrý kámen*

My máme duši NA KUŠI

Hlásíme se z Vysočiny. Místo čaruje, nabíjí energií ze zážitků v něm prožitých a z pozitivních zkušeností v něm nabitých. Spojuje. Jako by do něj všichni jeho návštěvníci za ta léta (v našem případě doslovně 52 letních prázdnin) nanosili svoji radost, úžas z objevované přírody, přátelství, dobrodružství.

Místo má v sobě také historii, kterou návštěvník zvenčí na první chvíli nevidí, ale může ji nějak podprahově cítit. Spolek KUŠ (pro environmentální a multikulturní výchovu – člen Rady dětí a mládeže kraje Vysočina) má dokonce podle místa své jméno, a to proto, že jiný název pro nás prostě ani nemůže vyjádřit všechny honičky, bojovky, vodní bitvy, stanování, slavnostní ohně, utržené odřeniny, prozpívání noci pod hvězdnou oblohou a táborové lásky.

Abyste, milí čtenáři, věděli, naším zamilovaným místem je totiž bezpochyby Rohozná, bývalá hájenka „Na Kuši“ – základna nejen letních táborů, ale i dalších víkendovek nebo vzdělávacích aktivit, pořádaných také ve spolupráci s polenským střediskem volného času TEMPO (dříve Dům dětí a mládeže).

Naše údolí leží mezi Jihlavou a Pelhřimovem, sevřené z jedné strany masivem Čertův vrch (skalnatý vrchol Čertův Hrádek), z druhé majestátním barokním poutním vrchem Křemešník. Máme to tu rádi, pokud mluvím za nejstarší generaci vedoucích, už víc než 30 let a někteří tady skutečně doslova vyrostli. Jezdili od malička už jako děti (tehdy ještě jako pionýři), poznali tady své životní partnery, měli tady svatbu (teď už instruktorují jejich děti) a snad by tady chtěli být i pochováni, kdyby to bylo možné.

Chaloupka stojí stranou od silnice, na samotě u potoka, který dříve poháněl mlýn nebo hamr, dnes je tu rybník Bahňák. Časem jsme ale o její historii vypátrali mnohé zajímavosti. Poprvé tu opravdu velkolepě tábořila asi přes zimu 1645 švédská armáda pod velením plukovníka Olofa Atterborga. Místní za tyhle táborníky asi nebyli moc rádi, protože za třicetileté války byl vypálen sousední

Nový Rychnov. Nicméně ještě daleko dříve, při osidlování zdejší krajiny ve 13. století, se tu ve velkém těžilo stříbro! Rohozná byla tehdy důležitým sídlem a kolem vsi i do dolů byla zbudována vodní díla – náhony, které mohly pohánět těžební stroje nebo čerpat vodu ze štol. Dodnes jsou pro nás stříbrné doly atraktivní lokací pro mnohé hry – zůstaly tu totiž po nich ve vysokém lese obrovské jámy – pinky. S kutáním a dolováním souvisí i další charakteristika celé oblasti: vynikající granit! Asi před 16 lety nás do příprav generální rekonstrukce objektu základny zasáhla zpráva o možném budování hlubinného úložiště jaderných odpadů z českých jaderných elektráren v úplném sousedství tábora. Lokalita Hrádek. Prvně nás to úplně paralyzovalo, pak jsme vystupovali demonstracemi ostře proti, teď už v nás jen tlí permanentní stres. Snažíme se zmátořit a pracovat na vysněném poslání dál, ale kdyby to tak dopadlo, pravděpodobně by k nám rodiče dětí na tábor nedali a my bychom museli zamilované místo opustit.

Co se teď děje dál?

Plány jsou optimistické – ze spolupráce s čerstvým architektem Vojtou Teclem a sochařkou Terezou Brussmannovou vzniká nový projekt na rekreační objekt s možným celoročním provozem. Zatím šetříme výdělky z našich akcí a věříme v hojnou podporu města Polná (majitele). Chceme místo více otevřít všem generacím veřejnosti, rekreovat, tvořit tady i vzdělávat. Potřebné finance asi nespádnou z nebe, takže zatím děláme malé aktivity svépomocí z čirého nadšení pro společnou věc. Příkladem povedeného projektu je nyní nově certifikovaná přírodní zahrada „Na Kuši“, kterou už kolem místa tábořiště budujeme třetím rokem. Fazole, dýně, jahody nebo bylinky z táborové zahrádky mají pro nás úplně kouzelnou sílu. Letos poprvé uspořádáme na Rohozné poslední prázdninovou sobotu malý kulturní festival POKUŠENÍ.

Matěj Kolář, předseda Spolku KUŠ
www.rohozna.net

Bud' SVÁ a týmuj...

Tak jsme se opět setkaly. Ženy z kurzu Bud' svá, kurzu z dílny Prázdninové školy Lipnice.

Je nás osm žen, které se pravidelně scházíme a ve svém volném čase připravujeme kurz pro mladé holky. Potkáváme se vždy u některé z nás doma, pokaždé jinde, ale všude se cítíme jako doma.

Na první týmovce jsme si zavzpomínaly na proběhlý ročník našeho kurzu Bud' svá. Můžete zavzpomínat s námi, a to díky textu od naší účastnice, která o tom, co na kurzu prožívala, sepsala tajemný příběh nazvaný Co žena pochopí.

„Byla jedna dívka, která se bála, že bude mít přehršel volného času, a tak se vydala na kurz Bud' svá. Chtěla zkusit něco nového a na cestu do Rychlebských hor se vydala bez vyššího očekávání, bez vyššího cíle, bez zásadní otázky, zdánlivě spokojená se svým životem, otevřená novému dobrodružství. Dorazila na místo setkání, a jízda mohla zažít. Nejprve to bylo o fyzické námaze, tu však dívka očekávala a byla na ni vnitřně připravená. Svůj strach a vyčerpání se snažila obracet v sílu a odhodlání. Jenže jak program postupoval, pohodlí přibývalo, což dříve přišlo podezřelé. A nebyly to zbytečné obavy. Přišly totiž situace, které se neotiskly jen na unaveném těle, ale zaútočily přímo na duši a na mozek. Dívka pomalu začínala lépe

rozumět své minulosti, jenže ona, jak si náhle uvědomila, hledala odpověď na svou přítomnost. A pak přišla nejtěžší zkouška, byla to zkouška odvahy, ale i rozumu a koncentrace. Právě tato zkouška přinesla odpověď na otázku, kterou dívka ve skrytu duše hledala. Právě tato zkouška dívky ukázala, kým doopravdy je. Tímto okamžikem začal u dívky přerod v ženu. Byl krásný a léčivý a přinesl nové odhodlání a touhu po všem krásném, co život může nabídnout. Když skončil, dívka, i když teď už vlastně žena, se cítila svá, měla se ráda se všemi svými nedokonalostmi a věděla, že nemá cenu se srovnávat s ostatními, protože ona je jedinečná, stejně jako její život. Skončil celý kurz, ale cesta ženy ne. Měla za úkol dál pracovat se svými pocity a pečovat o svou duševní pohodu, dělala to vše s vědomím, že si to zaslouží, protože se má ráda a svou lásku sama sobě umí dát najevo. Vyprávění končí v momentě, kdy žena píše příběh o své cestě, aby na ni nezapomněla. Aby nezapomněla, jak se cítila, co prožila, a aby z těch okamžiků dál mohla čerpat sílu, kterou potřebuje. Vyprávění končí, ale cesta ne a žena po ní odhodlaně kráčí a drží palce všem svým sestrám, aby to zvládly s ní. Cesta vede slunnými paloučky i temnými zarostlými lesy, ale cesta je cíl a žena to ví. Ať už kráčí sama nebo s někým, užívá si ji, jak jen může.“

Tento příběh je jedním střípkem naší odměny za celoroční přípravu kurzu. Tak hurá do toho, spousta práce je před námi. A to nejen na kurzu Bud' svá.

Anežka Dvořáková
foto Klára Šindelková

Nabídka letošních kurzů Prázdninovky pro středoškoláky

BUĎ SVÁ, holky 15–20 let
3.–11. 7. & 10.–13. 9. Rychlebské hory, ČR

WIFICS, holky&kluci 16–19 let
17.–25. & 23.–25. 10. Lipnice nad Sázavou, ČR

LIFE EXPERIENCE, holky&kluci 16–20 let
19.–31. 7. Jižní Čechy, ČR

TRANSITION, kluci 16–21 let
30. 7. – 9. 8. & 10.–13. 9. Hranice mezi ČR a SR

Více na www.psl.cz/kurzy

Jiří Edy Zajíc STAVITEL MOSTŮ

Jiří Zajíc, skautskou přezdívkou Edy, byl jedním z těch, kdo pomáhali lámat ledy a rovnat terén k jednání mezi dětskými organizacemi v době před vznikem ČRDM. V letech 2001 až 2005 pracoval jako ředitel Kanceláře ČRDM. Za jeho působení se mimo jiné podařilo mnohé, například zněkolikanásobit počet členských organizací ČRDM nebo zlepšit obraz dětských spolků v médiích. Loni v prosinci nazval skautský náčelník Marek Baláš Edyho Zajíce „Stavitelem mostů“. A především o těch mostech jsme si povídali...

Můžeš nám krátce představit svou domovskou organizaci a své působení v ní?

Mou domovskou organizací – a to od roku 1968 – je Junák – český skaut. Samozřejmě v letech 1970 až 1990 jsme byli díky statečnosti sokolů schovaní v TJ Sokol Praha Krč. Dnes je Junák moderní organizací pro děti od předškolního věku až po dospělé, organizací u nás nejpočetnější (má cca 65 tisíc členů). Také organizací s propracovaným výchovným systémem pro děti, dospívající i vedoucí a instruktory (postavený na kompetencích). Celý ten výchovný systém vychází ze tří principů: Služba Pravdě a Lásce, služba druhým a odpovědnost vůči sobě.

Já jsem tam prakticky od počátku (listopad 1989) v čele odborného týmu, který má na starosti podporu toho, aby právě ty principy opravdu v našem Junáku byly účinně přítomné. V té souvislosti jsem instruktorem různých vzdělávacích akcí a autorem řady publikací. V posledních 10 letech jsem pravidelně byl i na táborech dětí, abych neztratil představu, jaké dnes jsou.

V Laudatiu při udělení nejvyššího skautského vyznamenání, Řádu Stříbrného vlka, náčelník Junáka Marek Baláš – Čiča mj. řekl, že kdybys měl indiánské jméno, znělo by nejspíš Stavitel mostů. Zkusíš přiblížit největší skautský most, který jsi vystavěl?

Fakt je, že jsem vždycky trpěl tím, když někde byly neshody, konflikty, nebo dokonce nepřátelství. Na začátku v roce 1989 bylo těch bolavých záležitostí hned několik: konflikt čtyř různých generací, spory o to, kdo po okupaci v srpnu 1968 selhal a kdo ne, co je ten „pravý skauting“ a také jak poctivě naplnit u nás první skautský princip, který v originále zní: *Duty to God* (Povinnost vůči Bohu).

Těžko říct, že bych „vystavěl“ nějaký „skautský most“. Snažil jsem se k stavbě některých přispět. Asi nejúspěšnější bylo překlenutí propasti mezi většinou sekulární a vůči tradičnímu církevnímu náboženství nepřátelskou českou společností a právě oním prvním principem skautingu. A to nalezením všeobecně přijatelného závazku „sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce“. Hodně nám v tom na začátku pomohl i Václav Havel. A my jsme dnes hrdými „pravdoláskaři“.

A největší most mimo skauting? Byl to vznik ČRDM?

Vznik ČRDM byla záležitost náročná, ale naprosto nezbytná. Ale i tady byli důležití další lidé, kteří do toho šli – a měli víc důvodů než já, aby byli zdrženliví. Příkladem dlouholetý vězeň komunistických lágrů a pozdější starosta Junáka Jirka Navrátil.

V době před vznikem ČRDM jako férové a demokratické „střechy“ byla pro skauty každá „střecha“ hrozbou,

nepřijatelná a většinou starších činovníků odmítaná. Proč? A jak ses s tím popral?

Ono šlo samozřejmě v první řadě o strach z pionýrů. Z mého tehdejšího hlediska ovšem naprosto nesmyslný. Já jsem – jak už bylo řečeno – v letech 1979 až 1990 pionýrem nebyl, ani svazákem, dokonce mě kvůli tomu vyšoupli z místa asistenta na FSÍ ČVUT. Ale po roce 1990 mít obavu z pionýrů – to znamenalo úplně zaspát dobu. Já jsem si těch, kteří tehdy v renovovaném Pionýru zůstali, vždycky vážil. Ti lidé tehdy nemohli čekat nic jiného než nepřátelství a posměch. Obavu bylo třeba mít z těch, kteří tvrdili, že všechno vyřeší neviditelná ruka trhu, kterým na dětech a mladých lidech vůbec nezáleželo a jen se hnali za ziskem. Ostatně naše současné trápení „zasadili“ hned od počátku 90. let právě tihle lidé. A právě pro obranu vůči nim bylo strategicky nutné, aby se ti, kterým na dětech a mladých lidech záleželo, dokázali spojit. Já jsem měl navíc výhodu v tom, že mě jako už tehdy dost známého člena katolické církve a spolupracovníka kardinála Miloslava Vlká sotva mohl někdo obviňovat z nahrávání „starým pořádkům“. Ale stejně bylo dost těch skautů, kteří mě tehdy pokládali za zrádce.

Přesto i silná organizace potřebuje spojení – s kterými organizacemi se Junák tehdy kamarádil? A jak vznikla myšlenka vytvořit ČRDM?

Průsvihl právě v tom, že tehdy skauti skoro s nikým nekamradili. Jednak měli spoustu vlastních problémů (viz výše), jednak si bláhově mysleli, že jsou dost velkou a známou organizací, aby si vystačili sami. Já jsem naopak patřil k těm, kteří tuhle strategickou slepotu od počátku nesdíleli. Takže jsem se účastnil všech pokusů, které od roku 1992 měly vést k vytvoření nějaké skutečně silné platformy, která by zájmy dětí a mládeže zastupovala. Jenomže vždycky to nakonec zablokoval strach z pionýrů a nesmyslné reminiscence na roky 1948 a 1970. Jako by v první řadě na vině byli pionýři a ne totalitní komunistický režim.

Vzpomeň si, kdo – kromě Tebe – byl největším zastáncem vzniku ČRDM?

Jak už jsem řekl, klíčový byl tehdejší

starosta JUDr. Jiří Navrátil. Dále pak muž, který byl u všech strategicky důležitých momentů Junáka za posledních 30 let – Tomáš Řehák – Špalek. A pak dlouholetý náčelník a starosta František Šmajcl – Riki, taky Pavel Trantina – Goblin, pozdější předseda ČRDM ve třetím období. Postupně těch lidí bylo hodně. Už na sněmu v roce 2001 padlo definitivní rozhodnutí pro ČRDM drtivou většinou. Bohužel část, která se s tím nedokázala smířit, odešla a založila organizaci Skaut A.B. Svojsíka (dnes je jich pár set).

Jak ses vlastně Ty osobně dostal k ČRDM?

Já jsem se od ledna 1990 znal s Janem Sokolem, jako významným katolickým myslitelem, překladatelem díla Pierra Teilharda de Chardina, autora, který mě zásadně ovlivnil už v 70. letech. Když jsem pak založil v Českém rozhlasu redakci náboženského života a byl jejím vedoucím, tak jsem Jana Sokola docela často ve vysílání využíval. Odborně, mediálně i lidsky schopných křesťanů tehdy moc nebylo. A když se stal v přechodné vládě Josefa Tošovského na začátku roku 1998 ministrem školství, tak mě vyhledal a řekl jasně: „Je poslední možnost, abyste vytvořili reprezentativní instituci zastupující děti a mládež jak vůči státu, tak vůči zahraničí. Máte na to pár měsíců.“

Jiří Navrátil, tehdejší starosta Junáka a Jan Sokol (vpravo) na jednání Ústřední rady Junáka v dubnu 1998 v Nymburce

To byl březen, v dubnu jsem ho tedy pozval na jednání tehdejší Ústřední rady Junáka, aby vysvětlil všem, jaká je situace. V červnu už byla ČRDM založená.

Jak ses dostal do funkce ředitele kanceláře ČRDM?

Dost nečekaně. Tehdejší ředitel – a současný předseda Pionýra – Martin

Jiří Zajíc při besedě s pamětníky na oslavě 20 let ČRDM v Roztokách, 2018

Bělohávek se rozhodl na svou pozici rezignovat (více méně z osobních důvodů). A bylo třeba to místo rychle obsadit někým, kdo by byl pro většinu tehdejších členských organizací ČRDM dostatečně důvěryhodný. Navíc – byl to ještě rok 2001, tedy v Junáku kolem ČRDM stále ještě turbulence – se obnovily výtky, že jsme v roce 1998 připustili, aby se ředitelem kanceláře stal předseda Pionýra (přitom to byla tehdy jediná reálná varianta – nikdo jiný s potřebnými schopnostmi nebyl k dispozici). A tak jsem se rozhodl, že budu důvěru, kterou jsem v Junáku měl, „investovat“ do změny postoje skautů vůči ČRDM. Znamenalo to pochopitelně rychle ukončit práci v Českém rozhlasu, kterou jsem myslím dělal dobře a mohl jsem v ní uplatnit to, co jsem opravdu uměl. Velmi mně od počátku pomáhala tehdejší předsedkyně ČRDM Jana Vohralíková i někteří další členové představenstva, kteří mi rovněž důvěřovali.

V době začátku ČRDM jsi působil v komisi, která se snažila zmírnit vzájemné „křivdy“ mezi skauty a pionýry. Vzpomeň si, v kterých to bylo letech? Co přesně měla tato komise za úkol? A kdo v ní ještě byl?

Ta komise (oboustranně tříčlenná) začala pracovat v roce 1999 a skončila v roce 2001. Za skauty tam kromě Tebe a mě byl Windy – člen historické komise Václav Nosek; za pionýry si především pamatuji Jirku Tomčalu, protože svým věcným a rozvázným přístupem práci té komise hodně pomohl. Smyslem její činnosti bylo „vyčistit“ majetkové resty (to, co patřilo skautům a ještě nebylo vráceno, případně potvrdit, že už je vráceno všechno) a pomoci Pionýru k něja-

kému jasnému vyjádření, kterým by se distancoval od křivd způsobených komunistickým režimem skautům v období 1948 až 1990. Ten první úkol se podařil tak na 80%, ten druhý jen částečně, protože jeho hlavní cíl směřoval ke skautskému sněmu ve Vsetíně roku 2001, aby přesvědčil váhavé i opozici, že se současnými pionýry skutečně spolupracovat můžeme. Ale do sněmu se to definitivně nestihlo – a pak to už nebylo tak aktuální.

Kulatý stůl ČRDM s ředitelkou Nadace Naše dítě Zuzanou Baudyšovou, 2004

V době svého působení v kanceláři jsi mimo jiné inicioval, organizoval či vedl řadu vzdělávacích seminářů, diskusních kulatých stolů... Kde jsi bral kontakty na všechny ty zajímavé lidi – hosty těchto setkání?

Vesměs to byly kontakty z doby mého působení v Českém rozhlase a pak i Radě České televize, kde jsem byl v letech 1992 až 2000 po většinu doby místopředsdou.

Jako ředitel kanceláře jsi také sám osobně odpovídal na množství dotazů a polemik, které byly na ČRDM směřovány, psal jsi rozhovory pro Archu, jednal s desítkami dalších – tehdy ještě nečlenských organizací

děti a mládeže – kde jsi na to všechno bral čas?

Můj tehdejší pracovní týden měl plných sedm dní a zpravidla 12 až 14 hodin. Přestal jsem externě učit na Vyšší odborné škole publicistiky, což mě velmi bavilo... Dokonce jsem se na několik let stáhl z instruktorského týmu prestižní lesní školy Gemini. O moc déle bych to nevydržel. Také jsem už na další období ředitele dělat nechtěl, nýbrž jsem chtěl v kanceláři zajišťovat činnost komunikačního centra při ČRDM. Ale z toho nic nebylo, protože se některým členům představenstva zdálo, že jsem ve svých 55 letech pro ČRDM moc starý.

Jiří Zajíc s Romanem Málkem, Martinem Paclíkem a Alešem Sedláčkem na oslavě 10. výročí ČRDM v Roztokách, 2008

Prosím, můžeš zmínit, co v době působení na postu ředitele kanceláře ČRDM považuješ za největší svůj úspěch?

Nepochybně to bylo výrazné rozšíření členské základny ČRDM. Když jsem přišel, měla ČRDM kolem 35 členských organizací. V roce 2005, když jsem končil, jich bylo skoro sto. A myslím, že to souviselo i s tím, že se mi podařilo podporovat sdružení malá nebo ta, která z nás měla původně obavu.

Kdo nebo co Ti byl nebo bylo oporou?

Už jsem říkal, že klíčovou oporou mi byla předsedkyně Jana Vohralíková z YMCA, také předseda Asociace TOM Tomáš Novotný, už jmenovaný Pavel Trantina a později i současný předseda ČRDM Aleš Sedláček. V samotné kanceláři byla až na závěrečnou fázi oporou moje zástupkyně Hanka Konopiská, kluci Jakub Kořínek a Marek Krajčí. A pak to, že jsem viděl, jako postupně další a další sdružení v ČRDM „rozkvétají“.

Jiří Zajíc (uprostřed, zleva Pavel Trantina, vpravo Jana Vohralíková) při besedě s pamětníky na oslavě 20 let ČRDM v Roztokách, 2018

Vzpomeň si na nějaký průšvih?

Bylo jich nejspíš dost, ale já si teď vzpomínám na tři, které byly určitým způsobem závažné:

Krátce po mém nástupu nastoupila na zdravotní neschopnost tehdejší sekretářka a s malými přestávkami na ní vydržela tři čtvrtě roku, načež ukončila pracovní poměr. To při čtyřech pracovnících a dvou klucích na náhradní vojenské službě byl opravdu těžký záskok, zvláště, když po roce i naše účetní nastoupila na půlroční rizikové těhotenství.

Jednou jsem na MŠMT odeslal e-mail, který se týkal Bambiriády nebo pojištění (teď už přesně nevím), ale nezkonzultoval jsem ho celý s Martinem Bělohlávkem, takže jsem v něm uvedl něco, co jsem neměl – a vznikla obava, že nás to poškodí. To mi tehdy vytknula i Jana Vohralíková. Nikdy jsem nevynikal v takovém typu diplomacie.

Ten třetí průšvih nastal krátce před koncem mého působení v kanceláři a týkal se přijetí jistého J.Š. na pozici mého zástupce místo Hanky Konopiské. Přijal jsem ho s důvěrou a cokoliv potřeboval, tak jsem mu poskytl. Ale byl to vskutku zcela nevhodný, záluďný člověk, který sice dříve

pracoval pro společnost Člověk v tísni což komisi oklamalo, ale musel tam odsud odejít, což jsme si nezjistili. Já už jsem to celkem nijak ovlivnit nemohl, protože bylo jasné, že jako ředitel končím. Naštěstí do dvou měsíců po mém odchodu se s ním Pavel Trantina rozloučil.

Máš na kontě už šestnáct knih, brožurek, příruček, skautských i jiných. Tak ty jiné: Dokážeš vyjmenovat publikace, které jsi pro ČRDM psal či sestavoval?

V Právním minimu máme s Ivanem O. Štampachem přílohu o sektách a jejich působení v oblasti organizací dětí a mládeže. Dvě publikace k prevenci sexuálního zneužívání *Hranice bezpečí* a *Záchranné lano* (oboje s Míšou Přílepkovou), sborník *10 let ČRDM, Mládež České republiky, Mami, tati, znáš má práva?* (spolu s Janou, nyní Strnad Votavovou), *Devatero rad ČRDM pro rodiče* při výběru mimoškolních aktivit.

Z kterého z Tvých „mostů“ máš největší radost?

Těžko říct. Zvláště si vážím „mostu“ mezi mnou a Mikiem – Milanem Appelem, dlouholetým ředitelem SVČ Lužánky v Brně a vedoucím pionýrského tábornického oddílu (sám začínal jako skautské vlče). Navázali jsme ho právě na začátku mého působení v roli ředitele Kanceláře ČRDM. Potkal jsem v něm člověka velmi podobného smýšlení, jako mám já, ale mnohem schopnějšího, který mi také za těch 20 let dost pomohl.

ptala se Michala K. Rocmanová
foto David Růžička, Jana Šedivcová,
Josef Havlín, archiv Junáka
a archiv ČRDM

Seminář Nás se to týká vypracovával metodiku prevence sexuálního zneužívání dětí a mládeže, ČRDM, 2008

DEBRUJÁŘI v roce 2019

Možná si říkáte, kdo to vlastně jsou, ti debrujaři. Možná je ale znáte, vždyť za 27 let jejich existence v ČR by to nebylo nic nečekaného.

Debrujaři se od dob jejich založení nijak výrazně nezměnili. Pořád to jsou malé i velké děti z různých koutů ČR, které rádi zkoumají fyzikální, chemické i přírodovědné záležitosti, dělají pokusy a pod vedením učitelů či vedoucích kroužků se mohou dozvědět spoustu nových informací a ověřovat je prakticky.

Pravidelně se setkávají i s debrujaři ze zahraničí.

Asociace malých debrujařů je členem České rady dětí a mládeže, zahraniční organizace Milset a kromě MŠMT je podporována i mnoha obcemi.

V roce 2019 se debrujaři v jednotlivých klubech zapojili do projektu Mladý vědec, podpořeného právě MŠMT. Tento rozsáhlý projekt umožnil desítkám debrujařů realizovat pokusy při pravidelných schůzkách, účastnit se mnoha soutěžních i reprezentačních akcí, exkurzí i společných setkání klubů.

Co rozhodně stojí za zmínku je rozvíjení spolupráce debrujařů s Akademií věd ČR. Malí debrujaři se představili se svými fyzikálními a přírodovědnými hračkami a pokusy na

Týdnu mozku a někteří vedoucí byli pozváni na slavnostní zahájení Týdne vědy. Bezesporu je to pro debrujaře prestižní záležitost, kde děti mohou zažít ocenění své práce odbornou veřejností.

Mezi jednu z nejvýznamnějších debrujařských aktivit uplynulého roku patřila reprezentace celé České republiky na Expo Science Interational (ESI), což je mezinárodní přehlídka dětských a mládežnických vědeckých STEM projektů, která probíhá každé dva roky v různých koutech světa. Tentokrát si připravilo své projekty na 700 dětských a mládežnických vystavovatelů z 58 zemí, včetně české výpravy s 24 debrujaři ze Stříbra, Frýdku-Místku a Nymburku. Asociace malých debrujařů tradičně organizuje i soutěž pro debrujařské i nedebrujařské vědecké týmy, Pohár vědy. V roce 2019 nesl Pohár vědy podtitul Beppo, podle debrujařského maskota, žabáka Beppa, a byl zaměřen na ekologické projekty. Zúčastnilo se ho 156 týmů talentovaných dětí od mateřských až po střední školy. Ti nejlepší v jednotlivých kategoriích z ČR, Slovenska a Turecka přijeli předvést své pokusy a představit svou předchozí práci. Výkony všech týmů byly skvělé a pro všechny inspirativní, nicméně absolutní vítěz byl jen jeden, a ten také získal debrujařský putovní pohár.

Od ledna je zahájen další ročník Poháru vědy, Fokus 2020. V červnu uvidíme, jak dopadne a kam se putovní pohár zase přemístí.

Do té doby držíme všem talentovaným dětem palce při jejich bádání a těšíme se na ně v debrujařských klubech s heslem „Debrujař si ví vždy rady!“

Renata Hajníková
Asociace malých debrujařů

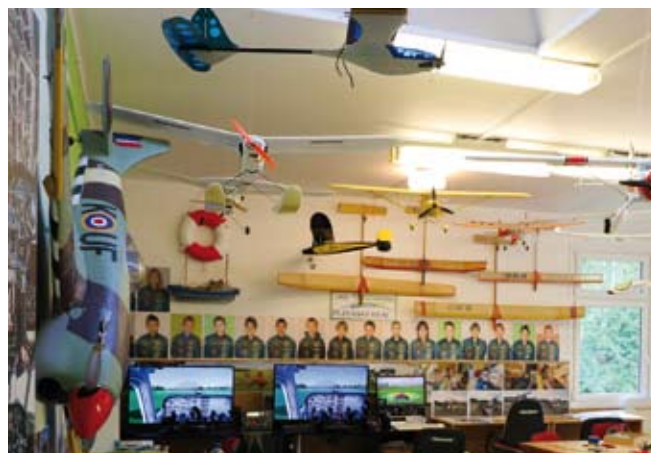
LETADÝLKA v klubovně

Do Junáka jsem vstoupil v dubnu 1968 a stal se členem 2. smečky vlčat chrudimského střediska. Prostředí skautské klubovny se mi nesmazatelně vrylo do paměti. V roce 1969 jsem se stal členem oddílu leteckých skautů a klubovnu jsme měli přímo na chrudimském letišti. Po zrušení Junáka se náš oddíl nerozpadl, ale přešel do poloilegality a pracoval dál pod hlavičkou Svazarmu jako modelářský kroužek.

Celý život jsem létal jako profesionální pilot, dnes už jsem v důchodovém věku a jako pedagog pracuji v Domu dětí a mládeže Kamarád Třemošná, kde, mimo jiné zájmové kroužky, vedu kroužek leteckých modelářů.

Náš kroužek není jen standardní zájmový útvar, jak je ve střediscích volnočasových aktivit dětí běžné, ale je to klub. Máme svá členská pravidla, své rituály. Vánoční besídky a spoustu dalších aktivit i nemodelářských.

Máme svou klubovnu, o kterou se naštěstí nemusíme s nikým dělit. Klubovna je naším zázemím a zároveň modelářskou dílnou. Schůzky máme dvakrát v týdnu a o víkendech další akce. Děláme pobytové letecké tábory na letišti aeroklubu Plasy, příměstská soustředění a podobně. Připouštím, že jsem trochu „cáklej“ Foglarem a před těmi dvaapadesáti roky, kdy jsem objevil jeho knihy a příběhy Rychlých šípů, jsem si zamiloval fenomén oddílové klubovny, který mě provází dodnes. Jak už jsem napsal, děti mají klubovnu jen pro sebe. Sídlíme v budově sportovního centra DDM Třemošná, a tak máme k dispozici sportovní

halu, kde v zimě nebo při nepřízní počasí létáme s malými modely. Ale v období, kdy se venku nedá moc létat, tak v klubovně modelujeme, létáme na simulátorech nebo jen tak kamarádsky klábosíme a sprádáme plány na léto.

Stanislav Kutheil
DDM Kamarád Třemošná

KLUBOVNA Posejdonu

Psal se rok 1989...

...když mi brácha poprvé ukázal loděnici a klubovnu vodních skautů v Karviné, v Olšinách (*1974). Byl jsem nadšený. Právě lodní bedny podél stěn ozdobených nástěnkami a upomínkovými předměty. Převládaly tu placky z různých akcí oddílového života. Byly tu ale i další velmi zajímavé věcičky: mapa hvězdné oblohy, oddílová vlajka na tyčce, knihovna s kronikami oddílu a palubními deníky posádek. Velikánská deska se symbolem lesní moudrosti a poetickým textem: „Vzplanul oheň divuplný v naší vlasti krásné, my přísaháme: V našich srdcích nikdy neuhasne.“

Píše se rok 2020...

...vezu do Karviné děti z Kotviček (Vodácká příprava Spolku Posejdon z Dolní Lutyně – Věřňovice, *2019). Jedním

z cílů je loděnice a klubovna vodních skautů 8. oddílu Hraničář. Pro inspiraci, poučení, pro potěchu duše. Vždyť je to už přes 30 let, co mi brácha tohle přenádherné místo ukázal, a je to přes 50 let inspirace...

Byli jsme se podívat s Kotvičkami také na Loděnici pod hradem v Ostravě (*2016). Stojí v centru města na soutoku Ostravice a Lučiny. O vzniku a stavbě Loděnice pod hradem jsem napsal veršovánku „Loděnice pod hradem“.

Spolek Posejdon má sídlo ve Věřňovicích. Je to část Dolní Lutyně na Bohumínsku. K aktivitám využívá zázemí tělocvičny na základní škole, havarijní profil povodí Odry a klub PZKO u mostu ve Věřňovicích. Pro vodácké tábory také učebnu na základní škole ve Starém Bohumíně a zázemí Loděnice pod hradem v Ostravě.

Polští instruktoři Spolku Posejdon využívají zázemí vodáků v Chalupkách (Klub kajakarstwa MEANDER Krzyżanowice).

Roman Štolfa

Na webu *Posejdon.cz* je článek „Loděnice Slezských Benátek“. Přehled jsme rozdělili podle řek Olše, Odry, Ostravice. Více zde:

- <http://www.posejdon.cz/?p=5361>

- www.posejdon.cz – Posejdon a Slezské Benátky

- www.lodenicepodhradem.cz – Loděnice pod hradem

Schůzka s ministrem ŠKOLSTVÍ

V pátek 18. ledna 2020 jsme měli schůzku na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy nad několika tématy, která společně dlouhodobě řešíme.

Schůzka to byla na nejvyšší úrovni, bylo to věcné, příjemné a díky všem, že si našli čas se sejt u jednoho stolu. Na straně MŠMT ministr Robert Plaga, náměstek Karel Kovář a státní tajemník Jindřich Fryč. Za spolky předseda ČRD M Aleš Sedláček, starosta Junáka – českého skauta Josef Výprachtický, předseda Asociace turistických oddílů mládeže Tomáš Novotný a předseda Pionýra Martin Bělohávek.

Důležité při vyjednávání se státem bylo vždy zapojení klíčových hráčů, tedy šéfů aktivních členských organizací. Je tomu tak dodnes.

Úvodem našeho jednání jsme přinesli pár příběhů o tom, jak by i malá finanční částka mohla v našich organizacích být prospěšná. O spolcích, které mají obrovský převis zájemců, ale nemají na provoz a opravy kluboven. O tom, jak se snaží zachovat dostupnost aktivity pro všechny zájemce, bez ohledu na finanční možnosti rodičů. Vzhledem k tomu, že naprostá většina činností je v našich organizacích zajišťována dobrovolníky, peníze, které žádáme, směřují na jejich podporu v oblasti zajištění jejich vzdělávání a péče o jejich rozvoj a nevyhoření. A také do zajištění základen, pro činnost nutných. Ubytování za tržní ceny je pro naši činnost nerealné, proto většinou využíváme chalupy, které si půjčujeme navzájem, stejně tak jako tábořiště, klubovny apod. Zajímavá byla i zkušenost se zaměstnavateli. Máme totiž čím dál častěji zpětnou vazbu, že zkušenost z dětské či mládežnické organizace je hodnocena lépe než prestižní škola. Schopnost pracovat v týmu není u absolventů sebelepší školy samozřejmostí.

1. Navýšení financí do oblasti mládeže v roce 2020 a ve výhledu do dalších let

V Poslanecké sněmovně byl při schvalování rozpočtu předložen skupinou poslanců pozměňovací návrh (PN) na navýšení investic v oblasti mládeže v rozpočtu MŠMT o 20 mil. Kč na rok 2020. Tento návrh nebyl přijat a překvapilo nás, že i někteří z poslanců, kteří ho podávali, ho pak nepodpořili. Když jsme se některých ptali proč, tak nám sdělili, že MŠMT to zajistí ze svých peněz, a tudíž PN není potřeba. Mládež samozřejmě podporují a navýšení je na místě. Opakovala se situace podobná té z minulého roku. S ministrem Robertem Plagou jsme měli možnost věc probrat. I přesto, že v současné době MŠMT žádné volné peníze nemá, se bude snažit – v případě, že se nějaké nespotřebované prostředky z minulého roku objeví – kapitolu mládeže posílit. Zde jsme doporučili

speciální výzvu na neinvestiční infrastrukturu typu drobných oprav, dovybavení základen, vybavení pro činnost apod.

2. Nové rozdělení agend souvisejících s mládeží

S náměstkyní Pavlou Katzovou (finance) a náměstkem Karlem Kovářem (vzdělávání, mládež, sport) jsme pak řešili způsob a harmonogram přípravy nových investičních programů. V nové organizační struktuře MŠMT je odbor pro mládež umenšen a některé agendy jsou předány na odbory jiné – Investiční programy jsou jednou z těchto agend. Jak jsme si vysvětlili, příprava bude probíhat v těsné spolupráci věcného odboru a odboru, který bude dotaci vyhlašovat a administrovat. Role ČRD M by měla zůstat tak jako v minulosti, tedy podobná jakémusi „zrcadlu z terénu“. Měli bychom shromažďovat potřeby a hledat důvody v argumentaci, proč právě tyto potřeby by měly být hrazeny z příslušné výzvy. Zástupci ČRD M byli doposud v hodnotící komisi bez práva hlasovacího. Jejich úloha byla hlavně ta, aby „terénu“ mohli potvrdit či vyvrátit (kdyby se tak stalo) spravedlivost procesu výběru.

3. Dům na Senovážném náměstí 24 a jeho rekonstrukce a budoucí využití

Dům na Senovážném náměstí 24 má pohnutou historii. V jeho útrokách sídlí některé naše organizace, včetně ČRD M. Byl to dům, který před revolucí vlastnil Socialistický svaz mládeže (SSM). Spadl tedy do Fondu dětí a mládeže (FDML), který měl při likvidaci zajistit, aby byl svazácký majetek využíván nástupnickými organizacemi. Spolky, které se v domě po revoluci usídlily, založily speciální sdružení s názvem Přístav (pozor, nezaměňovat s cenou ČRD M Přístav). Přístav zpracoval projekt využití domu a ucházel se o převod z FDML.

Poslanci nakonec zvolili konzervativnější postup a dům zákonem o likvidaci FDM, převedli do správy MŠMT – s tím, že musí být využíván ve prospěch dětí a mládeže. MŠMT se pak dlouhá léta soudilo s Prahou 1. Spor nakonec vyhrálo. Bohužel spory a faktické změny vlastnictví blokovaly dlouho plánovanou a nutnou rekonstrukci. Nyní jsme ve fázi, kdy hledáme technické řešení, jak dům zrekonstruovat a kdo z jakých peněz rekonstrukci zaplatí. MŠMT po prostudování celé historie a právním výkladu zákona o státním majetku a zákona o likvidaci FDM, uznalo odpovědnost za rekonstrukci a pracuje na její projektové přípravě. Zároveň deklaruje, že zachová i nadále výhodné podmínky, za kterých organizace v domě historicky sídlí.

4. Vysvětlení podnětů ČRDM k materiálu Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+

Státní tajemník Jindřich Fryč, mj. bývalý ředitel odboru pro mládež, je velkým hybatelem přípravy vzdělávací strategie 2030. Její hlavní směry vzdělávací politiky (tedy jakousi „kosturu“) jsme v rámci ČRDM připomínkovali.

Jsme rádi, že se tam objevuje pojem neformálního vzdělávání a hovoří se tam o propojování se vzděláváním formálním, nicméně příklady, které jsou tam pro názornost uvedeny, nám přijdou nevhodné. Připomínky jsme poslali zpracovatelům a s odborem pro mládež budeme spolupracovat na jejich roz-

vedení a promítnutí do další verze dokumentu. Jindřich Fryč vyslovil názor, že koncepce vůči mládeži, což je dokument, který v minulosti MŠMT zpracovávalo a vyhodnocovalo a na jeho základě také vyhlášovalo dotační programy, by bylo lepší integrovat právě do zmíněné strategie vzdělávací politiky. V následné teoretické úvaze jsme probírali harmonogram příprav i přednosti či rizika tohoto postupu. Ministr Robert Plaga se taktéž kloní k navrženému řešení.

*Aleš Sedláček, předseda ČRDM
foto Tomáš Novotný*

ZDRAVOVĚDA v kostce

zkušenosti ze zdravotnictví (lékaři, záchranáři), ale také z vedení dětských táborů. Díky tomu jsme dostali informace z praxe o tom, co může zdravotník na táboře udělat pro co nejhladší průběh tábora s minimem onemocnění a zranění dětí, za co je na táboře odpovědný a co jsou jeho povinnosti. Dozvěděli jsme se, jaká jsou nejběžnější poranění na táboře a jak na ně správně zareagovat. Také bylo skvělé, že jsme se na kurzu sešli z různých dětských organizací a mohli jsme si vzájemně sdílet zkušenosti nejen zdravotnického charakteru.

Největším pozitivem tohoto kurzu byla noční zážitková akce, při které jsme v lese jen při svitu baterek ošetřovali nejrůznější poranění. Právě praktickým zkoušením se člověk nejvíce naučí a na tomto kurzu bylo simulacím věnováno maximální možné množství času, který jsme měli k dispozici.

Vedoucí na dětských táborech či akcích musí být připravený na řešení mnoha různých situací.

Kromě samotné práce s dětmi musí znát vedoucí například základy práva či hospodaření, aby do sebe vše dobře zapadlo. Já jsem se v roli vedoucí nejvíce bála ošetřování zranění.

Na táboře jsem obvykle dítě odvedla za zdravotníka a byla jsem ráda, že se o to postará někdo jiný. Ale na víkendových akcích už nebyl nikdo, kdo by za mě poskytl dítěti potřebnou péči. Drobná poranění jsem zvládala ošetřit, ale asi jako každý vedoucí jsem si přála, aby se pod mým vedením nic vážného nestalo.

Když se mi naskytla příležitost zúčastnit se kurzu pro zdravotníky zotavovacích akcí, který organizovala Česká rada dětí a mládeže v rámci projektu

Vzdělávání v organizacích (VZOR), neváhala jsem a přihlásila jsem se. Přiznám se, že jsem z počátku měla obavy. Po několika úvodních přednáškách a praktické práci s různými pomůckami přišly první simulace zranění a naším úkolem bylo rychle a správně zasáhnout. Postupně jsme se učili ošetřit další a další typy zranění, v simulacích nám přibývaly různé nové situace a my jsme si vše postupně zkoušeli.

Kurz vedli lektori, kteří mají nejen

I když je kurz primárně určen lidem, kteří se chtějí stát zdravotníkem na zotavovacích akcích, myslím si, že tento kurz by měl absolvovat každý vedoucí, který pracuje s dětmi.

Jeden nikdy neví, co se stane a kdy bude třeba bleskově reagovat nebo být k ruce zdravotníkovi.

*Pavla Kafková
Klub Pathfinder*

foto archiv kurzu (ČRDM)

Venkov NENÍ OUT

Podzimní fotosoutěž Strukturovaného dialogu s mládeží už zná své vítěze

Na sklonku loňského roku se uskutečnilo vyhlášení vítězů fotosoutěže „Je venkov OUT?“, které bylo spojeno s vernisáží výstavy fotografií v Knihkupectví a kavárně Řehoře Samsy. Jak proběhla vernisáž, kdo byl oceněn a je skutečně venkov OUT?

Pátek třináctého. Útulná kavárna v centru Prahy se začíná okolo páté hodiny plnit lidmi. Někteří to neměli daleko, jenom pár zastávek tramvají, jiní jeli třeba až ze Zlínského kraje. Chvilí po páté hodině se o slovo hlásí koordinátorka Národní pracovní skupiny pro strukturovaný dialog s mládeží, Zuzana Wildová. Představuje strukturovaný dialog a koncept fotosoutěže, který se se skupinou rozhodli použít pro zjišťování názorů mladých lidí. Jako téma zvolili chytlavou otázku „Je venkov OUT?“.

Mladí lidé tak mohli vyjádřit fotkou, jak vnímají život mimo velká města. Co je na něm jedinečného, a co mu naopak chybí? Jaké má venkov přednosti? Jaké nevýhody? Byl by pro ně jasnou volbou do budoucna?

Zástupkyně koordinátorky, Michaela Doležalová představuje porotu. Ta byla tříčlenná a hodnotila nejenom originalitu fotky, ale také kvalitu obsahu ve vztahu k tématu. Zazní několik slov k fotografiím, kterých přišla skutečně spousta, a nebylo lehké vybrat ty, které budou zařazeny do výstavy, natož tři nejlepší.

Přichází čas vyhlásit vítěze. První místo získává Petr Vacek, jehož umělecké jméno je PEVA, za fotografii s názvem „Loučení se sluncem“. Slova se ujímá jeden z porotců, profesionální fotograf Zdeněk Rerych. „Fotka má zdařilou

kompozici, autor si zároveň krásně pohrával s protisvětlem,“ vysvětluje, proč fotku zařadil tak vysoko. S tím souhlasí i další porotce Marek Krajčí. „Na vítězné fotce oceňuji, jak autor zachytil idyličnost venkova. Je z ní poznat, že se mu tam hezky žije a neměnil by za město,“ doplňuje porotce svého kolegu.

Druhé místo obsazuje Pavla Vaňková, která svoji fotografii pojmenovala „Odraz minulosti“. „Vesnice = pole a spousta práce. Dnes už je situace trochu jiná. Zemědělství se zautomatizovalo a venkov se stal spíše symbolem klidu. I přesto je však potřeba vzít lopatu jednou za čas do ruky,“ píše ve svém popisku.

Nakonec je vyhlášena i třetí vítězná fotografie. Tou je „Nejllepší home office“ od Sary Soukupové. Z fotky přímo číší radost z toho, když může autorka vyměnit práci v kanceláři za práci na zahradě, kde se jí dle jejích vlastních slov pracuje nejlépe. Navíc tam má i společníka, kocoura Mourka. Vernisáž je zakončena aktivitou, která plynule přechází do volné zábavy. Přítomní mají za úkol diskutovat o kontroverzních tezích, které se týkají právě venkova. Převažuje názor, že lidem se na venkově líbí a že rozhodně není OUT. Zbytek večera se tak nese v duchu diskuze, umění a veselí.

Michaela Doležalová

Strukturovaný dialog, ČRDM

foto Petr Vacek (1. místo v soutěži – nahoře)

a autorka (z vernisáže výstavy);

další oceněné fotografie najdete na zadní straně obálky

foto Sára Soukupová (3. místo ve fotosoutěži, viz str. 27)

foto Pavla Vaňková (2. místo ve fotosoutěži, viz str. 27)